

อัลเบอร์ต ไอน์สไตน์

อัลเบอร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) เป็นนักฟิสิกส์อังจิริยะผู้ได้รับยกย่องให้เป็นหนึ่งในนักวิทยาศาสตร์ผู้ชั้นใหญ่ของโลกและได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งวิชาฟิสิกส์ เป็นผู้คิดค้นและประกาศทฤษฎีความสัมพัทธ์ (Theory of Relativity) และได้ใช้ทฤษฎีนี้เป็นแนวทางในการสร้างระเบิดปรมาณู

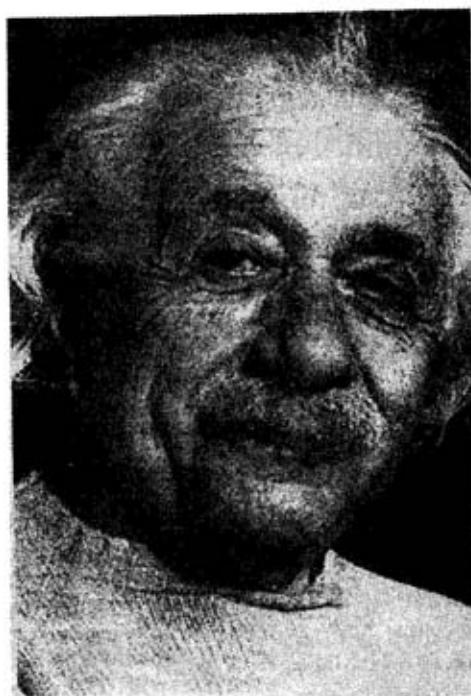
ชีวิตตอนต้น

ไอน์สไตน์ เป็นชาวเยอรมันเชื้อสาย犹太 เกิดที่เมืองอูล์ม (Ulm) ประเทศเยอรมัน เมื่อวันที่ 14 มีนาคม ก.ศ. 1879 ต่อมาครอบครัวของท่านย้ายไปอยู่ในชนบทใกล้เมืองมิวนิก (Munich) บิดาของอัลเบอร์ต ไอน์สไตน์ ประกอบอาชีพเป็นเจ้าของโรงงานเด็กๆ พลิตอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า

ในวัยเด็ก ไอน์สไตน์เริ่มหัดพูดได้ช้ากว่าเด็กทั่วไป เมื่อโตขึ้นมาก็มีปัญหาในเรื่องการเรียน เพราะเป็นเด็กที่มีความคิดผิดแผลจากเด็กทั่วไป ในเวลาเรียนไอน์สไตน์มักตอบคำถามของครูช้า เพราะในสมองของท่านคิดอะไรอยู่นานมาก และท่านมักจะถามคำถามยากๆ แก่ครู ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูคิดว่าท่านเป็นตัวสร้างปัญหา ครูไม่ค่อยชอบท่าน ความเห็นง่ายคือเรื่องระเบียบวินัยของโรงเรียนในประเทศเยอรมันที่ทำให้ไอน์สไตน์ไม่มีความสุขเลยเมื่อท่านต้องไปโรงเรียน จะอย่างไรก็ตามอัลเบอร์ต ไอน์สไตน์ เป็นเด็กที่มีความตั้งใจมุ่งมั่นศึกษาสิ่งที่ท่านสนใจเสมอ

เมื่อไอน์สไตน์ อายุประมาณ 5 ปี บิดาได้มอบเงินทิศให้แก่ท่านอันหนึ่งพร้อมกับแท่งแม่เหล็กแท่งเล็กๆ สิ่งนี้ทำให้ท่านเกิดความสงสัยเป็นอย่างมากว่า มันมีอำนาจอะไรที่บังคับให้ปลายของเงินทิศชี้ไปที่ข้ามเหนือของแท่งแม่เหล็กเสมอ ไอน์สไตน์นักจากสนใจวิทยาศาสตร์แล้วชั่งเก่งในวิชาคณิตศาสตร์อีกด้วย เมื่อท่านเรียนในชั้นสูงขึ้นก็เริ่มสนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความลึกลับของจักรวาล ในตอนนั้นไม่มีใครคิดว่าท่านเป็นเด็กอังจิริยะ เมื่อไอน์สไตน์เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาแล้วท่านสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยไม่ได้

อัลเบอร์ต ไอน์สไตน์ เข้าศึกษาในสถาบัน politechnic ในเมืองชูริก (Politechnic Institute, Zurich) ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่ออายุ 17 ปี ท่านเรียนทางด้านคณิตศาสตร์และฟิสิกส์ ไอน์สไตน์มุ่งมานะในการศึกษาเป็นอย่างมาก แม้ท่านจะไม่ค่อยเข้าห้องเรียน พึ่งคำบรรยายและไม่ค่อยชอบอาจารย์บางคน ไอน์สไตน์ จบการศึกษาได้รับปริญญาตรีใน ก.ศ. 1900 จนแล้วไปสมัครเป็นผู้ช่วยอาจารย์ในภาควิชาฟิสิกส์ของสถาบันแห่งนั้น และทำหน้าที่เป็นอาจารย์ฟิสิกส์อยู่ระยะหนึ่ง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะเข้ากับพวกรออาจารย์ฟิสิกส์ด้วยกันไม่ได้

อัลเบอร์ต ไอน์สไตน์ (ค.ศ. 1879 – 1955)

อัลเบอร์ต ไอน์สไตน์ในวัยเด็ก

ทฤษฎีความสัมพัทธ์ของไอน์สไตน์

หลังจากไม่ประสบความสำเร็จในงานสอน ก็มีผู้ฝ่ากิจไอน์สไตน์ให้เข้าทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสิทธิบัตร (Swiss Patent Officer) ในกรุงเบอร์น (Bern) มีหน้าที่ตรวจสอบเกี่ยวกับหลักการและกรรมวิธีที่บรรยายไว้ในเอกสารของอุดติทิบัตร เพื่อให้ทางการออกสิทธิบัตรให้ ที่นี่เองไอน์สไตน์ได้ใช้ความรู้ทางฟิสิกส์อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุที่ทำงานเป็นคนที่ทำงานรวดเร็วท่านจึงมีเวลาเหลือพอที่จะคิดในเรื่องที่สนใจ และที่นี่เช่นกันไอน์สไตน์ได้แต่งงานกับหนูน้อยสาวคนหนึ่งซึ่งเคยเป็นลูกศิษย์ แล้วเริ่มตั้งครอบครัวโดยชื่อห้องชุดแห่งหนึ่งในกรุงเบอร์นเป็นที่พักอาศัย

ไอน์สไตน์ใช้เวลาตอนเย็นและในวันหยุดสุดสัปดาห์ศึกษาร่วมกับประยุทธ์ทางวิทยาศาสตร์

กับเพื่อนๆ กลุ่มนึงจะกระตุ้นใจว่าท่านได้ศึกษา กฏเบื้องต้นบางอย่างที่จะช่วยให้ท่านเข้าใจเรื่องของจักรวาลมากขึ้น อีก 2-3 ปีต่อมาท่านพยายามคิดแปลงอุณหภูมิเป็นรูปธรรมและเขียนเรื่องเหล่านั้นออกมาน

ค.ศ.1905 พิมพ์บทความชุดหนึ่งเผยแพร่ในส่วนของทฤษฎีของท่าน หนึ่งในจำนวนนั้นได้แก่ ทฤษฎีความสัมพัทธ์ ซึ่งนับว่าเป็นผลงานที่ดีที่สุดของท่าน เมื่อไอน์สไตน์ได้ประกาศผลงานเรื่องทฤษฎีความสัมพัทธ์ออกมาน ไอน์สไตน์ก็กล้ายเป็นนักฟิสิกส์ผู้มีชื่อเสียงไปในทันที หลังจากนั้นไอน์สไตน์ในวัยหนุ่มยังมีผลงานวิจัยที่สำคัญด้านฟิสิกส์อีกหลายเรื่อง และความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีความสัมพัทธ์ของไอน์สไตน์ได้ใช้เป็นแนวทางในการสร้างระเบิดปรมาณูในเวลาต่อมา

ทฤษฎีความสัมพัทธ์

ของ

อลเบอร์ต ไอน์สไตน์

มีหลายเรื่อง เรื่องที่ใช้เป็นแนวทางสร้างระเบิดปรมาณู ก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานและมวลสาร ที่กล่าวว่า

“เมื่อสารปล่อยกับมันคงภาพรังสีออกมาน้ำหนักจะลดลงเล็กน้อย การที่น้ำหนักลดลงเป็นเพราะสารบางอย่างถูกเปลี่ยนไปเป็นพลังงาน พลังงานเหล่านั้นมาจากภายในของอะตอม”

จากทฤษฎีนี้ ไอน์สไตน์แปลงอุณหภูมิเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์ได้ว่า

$$E = mc^2$$

ความคิดทางฟิลิกส์ของไอ้น์สไตน์เป็นเรื่องที่ล้ำสมัยในยุคนั้น เมื่อทำประการทฤษฎีความสัมพัทธ์ออกมาก็รังสรรค์แล้ว ยังไม่สามารถทดสอบให้เห็นจริงได้ และเป็นการปฏิวัติความคิดความเชื่อเก่าๆ ด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับเอกภพ และสาร ซึ่งเชื่อกันมาแต่เดิมเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิงเป็นเหตุให้นักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายไม่เห็นด้วยและมองเขาในแง่ร้ายอยู่นาน ต่อมาอีกหลายปีนักฟิลิกส์จึงสามารถพัฒนาความรู้ และพัฒนาอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ขึ้นมาพิสูจน์ได้จนเป็นที่ยอมรับว่า คำพูดและความคิดเห็นของอลเบอร์ต ไอ้น์สไตน์ เป็นจริงและสำคัญมากทั้งต่อวงกวิทยาศาสตร์ และวงการเมือง

ไอ้น์สไตน์มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ

ค.ศ.1908 มหาวิทยาลัยเบอร์นเชิญไอ้น์สไตน์เป็นอาจารย์สอนวิชาฟิลิกส์ และหลานมหาวิทยาลัยในยุโรปเชิญไปบรรยาย

ค.ศ.1913 ศูนย์วิจัยทางวิทยาศาสตร์เบอร์ลินเชิญเป็นหัวหน้าคณะวิจัยประจำศูนย์

เมื่อไอ้น์สไตน์ต้องไปประจำทำงานที่กรุงเบอร์ลิน ท่านต้องแยกทางกับภรรยาคนแรกและลูกชายทั้งสอง คนในเบอร์ลิน ท่านอาศัยอยู่ใกล้กับบ้านญาติคนหนึ่ง ซึ่งเป็นหญิงหน้าใสชื่อเอลซา (Elsa) มีลูกสาว 2 คน ไอ้น์สไตน์กับเอลซามีความเข้าใจกันและมีอุปนิสัยเข้ากันได้เป็นอย่างดี ในที่สุดทั้งสองได้แต่งงานกันและตั้งกรากอยู่ในกรุงเบอร์ลิน

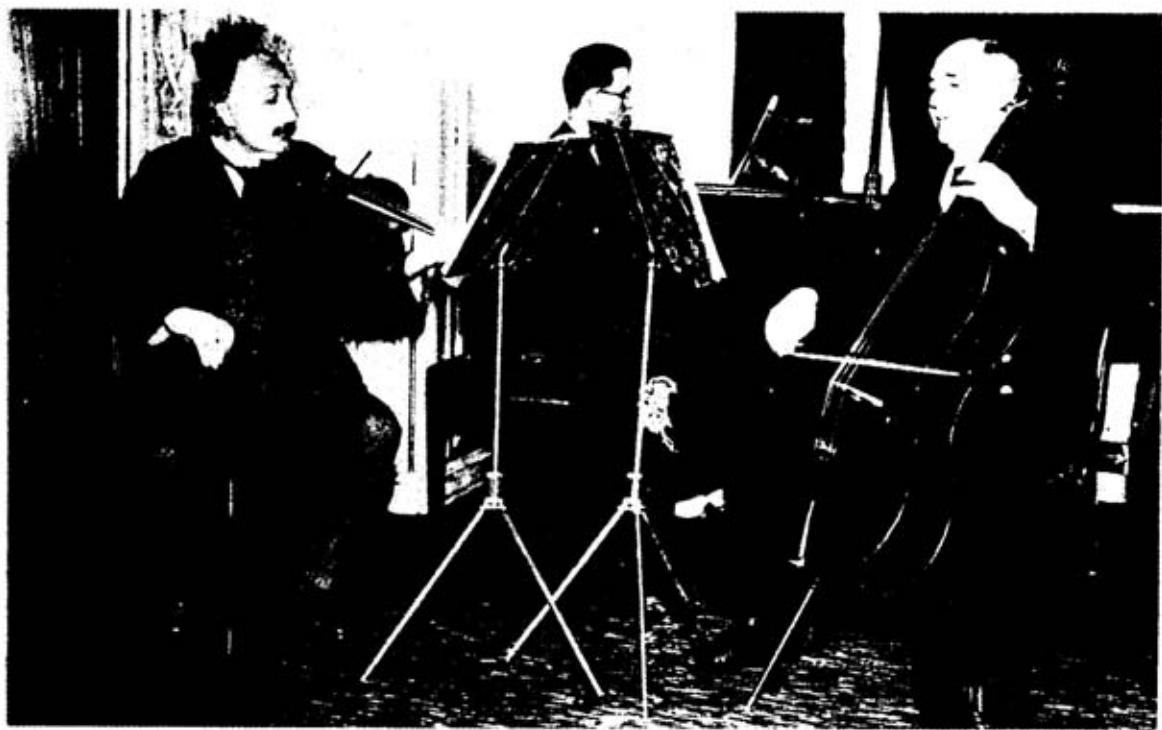
เอลซา และไอ้น์สไตน์

หลัง ค.ศ.1919 เมื่อสังคมโลกครั้งที่หนึ่งยุติลงแล้ว ชื่อเสียงของไอ้น์สไตน์เป็นที่รู้จักมากขึ้น ในเดือนมีนาคมปีนั้นเองเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติสุริยุปราคาเต็มดวง ทำให้นักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายได้มีโอกาสทดสอบทฤษฎีเกี่ยวกับ “แสง” ทฤษฎีหนึ่งของไอ้น์สไตน์เป็นครั้งแรก และพบว่าสิ่งที่ไอ้น์สไตน์ท่านนายไว้เป็นจริงและแม่นยำ

ไอ้น์สไตน์ออาศัยอยู่ในกรุงเบอร์ลินเป็นเวลา 10 ปี ท่านมีชีวิตประจำวันแบบเรียบง่าย ชอบชีวิตที่สงบ ทำกิจกรรมงานต่างๆ ด้วยความคิดอิสระของตนเอง เวลาว่างท่านชอบที่จะผ่อนคลายอารมณ์ด้วยการเดิน ໄว้ออلين

ไอ้น์สไตน์ได้รับรางวัลโนเบล

ไอ้น์สไตน์มีชื่อเสียงมีภาพลักษณ์เป็นคนของโลกไปแล้ว แม้คนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยเข้าใจความคิด ท่านมากนัก แต่ยอมรับว่า ไอ้น์สไตน์เป็นอัจฉริยะ ท่านได้รับเชิญไปบรรยายตามมหาวิทยาลัยและสถาบันต่างๆ ทั่วโลกเพื่อ宣นาญเกี่ยวกับทฤษฎีของท่าน ไอ้น์สไตน์เดินทางไปสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ.1921 ได้รับการต้อนรับอย่างยิ่งใหญ่จากผู้ชนจำนวนมาก ไอ้น์สไตน์ได้รับรางวัลโนเบลสาขาฟิลิกส์ใน ค.ศ.1921 นั้นด้วย

ไอ้นสไตน์เล่นไวโอลินร่วมกับกลุ่มนักดนตรีเมืองพรินซ์ตัน

ไอ้นสไตน์ในสหรัฐอเมริกา

ค.ศ.1933 อะดอล์ฟ 希特เลอร์ (Adolf Hitler) หัวหน้าพรรคนาซี (Nazi Party) ขึ้นเป็นผู้นำเยอรมนี เป็นเดันเหตุทำให้อนาคตของบรรดาชาวเยอรมันมีความสงบ เพราะ希特เลอร์มุ่งที่จะกำลังด้วยการเพื่อพันธุชาติชาวเยอรมันให้หมัดลิ้น ด้วยเหตุที่อัลเบอร์ต ไอ้นสไตน์ เป็นชาวเยอรมันที่เชื่อว่า ดังนั้นจะต้องที่เยอรมันนี้ กำลังเตรียมเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 ไอ้นสไตน์ พร้อมเดินทางและถูกสาวทั้งสองซึ่งเดินทางออกจาก เมอร์ลินไปค่าประเทศ และตั้งใจแน่วแน่ว่าจะไม่หวนกลับเยอรมันอีกแล้ว

ค.ศ.1933 นั้นเองไอ้นสไตน์และครอบครัวเดินทางถึงสหรัฐอเมริกาและได้เข้าทำงานในสถาบันการศึกษาชั้นสูงแห่งหนึ่งในเมืองพรินซ์ตัน รัฐนิวเจอร์ซี (Princeton, New Jersey) สถาบันแห่งนี้มีข้อแตกต่างไปจากมหาวิทยาลัยคือให้ทุกคนมีอิสระ สามารถคิดและทำงานวิจัยตามแผนงานของตนเอง ซึ่งตรงกับอุปนิสัยของไอ้นสไตน์ที่ไม่ชอบที่จะต้องไปบรรยายตามตารางเวลาซึ่งกำหนดไว้ตายตัว

ณ สถานที่แห่งนี้ ไอ้นสไตน์ได้มีโอกาสทำงานสานต่อทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ของท่าน ขณะเดียวกัน แม้ท่านจะไม่ค่อยได้ใช้ช่องสัน พันธุ์กับคนทั่วไปมากนัก แต่ท่านยังได้มีโอกาสสัมผัสกับปัญหาสำคัญๆ ของโลก เนื่องจากเป็นปัญหาของนักศึกษาและนักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมันที่ต่อสู้ดันตนเพื่อจะหนีออกจากประเทศเยอรมันนี

ค.ศ.1939 ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง เดือนตุลาคม นักวิทยาศาสตร์อเมริกันกลุ่มนี้ รวมตัวกันเดินทางมาพบไอ้นสไตน์เพื่อขอความช่วยเหลือจากท่าน ทั้งนี้เพราะกลัวว่าเยอรมันจะคิดสร้างระเบิดปรมาณู นักวิทยาศาสตร์อเมริกันเหล่านี้ต้องการให้สถาบันนี้เป็นผู้สร้างระเบิดปรมาณูเอง การที่นักวิทยาศาสตร์อเมริกันพากันไปหาไอ้นสไตน์ เพราะทราบดีว่าทฤษฎีของไอ้นสไตน์แสดงให้เห็นว่ามีพลังมหาศาลอยู่ในอนุ ไอ้นสไตน์เป็นผู้ที่มีชื่อเสียง รู้จักกันในวงกว้าง ไอ้นสไตน์เป็นผู้ที่มีความสามารถทางวิทยาศาสตร์สูง สามารถรับฟังความคิดของไอ้นสไตน์อย่างแน่นอน

ในเรื่องนี้นับว่าเป็นเรื่องที่อัลเบอร์ต ไอ้น์สไตน์ ตัดสินใจจากที่สุดครั้งหนึ่งในชีวิตทั้งนี้ เพราะทำงานเป็นคนที่ไม่ชอบความรุนแรงและไม่ชอบการทำลายล้าง แต่ในที่สุดไอ้น์สไตน์ก็คิดว่า ระเบิดอาจจะเป็นส่วนรับพิทักษ์คุณธรรมและอารยธรรมกันเป็นการต่อต้านนาซีเยอรมันด้วย ท่านจึงตัดสินใจเขียนจดหมายถึงประธานาธิบดีแฟรงคลิน ดี ฟูสเวลล์ (Franklin D. Roosevelt) งานคันควร และสร้างระเบิดปรมาณูลูกแรก จึงเริ่มนั่น ณ บัดนั้น และในที่สุดระเบิดปรมาณูสามารถยุติสงครามโลกครั้งที่สองลงได้โดยสิ้นเชิง สงเคราะห์สันตุสิร์วัย ไอ้น์สไตน์ดังความหวังไว้ว่าต่อไปปรมาณูจะต้องใช้ในทางสันติ เท่านั้น

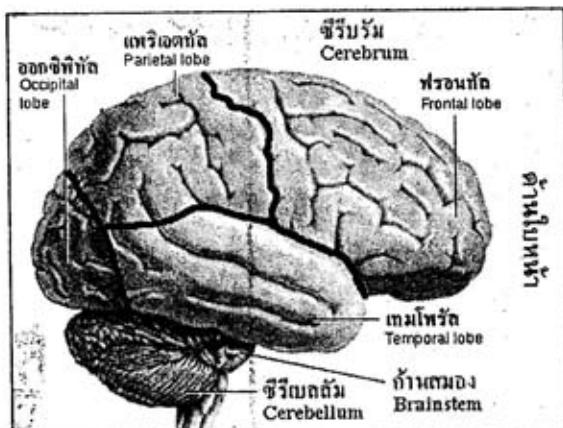
ไอ้น์สไตน์พำนักอยู่ในเมืองพรินซ์ตันนานกว่า 10 ปี จนถึงวันที่ 18 เมษายน ก.ศ. 1955 ท่านก็ถึงแก่กรรมเมื่ออายุได้ 76 ปี

ไอ้น์สไตน์เป็นบุคคลที่น่าทึ่งในความเป็นอัจฉริยะ อธิการบดีท่านหนึ่งของมหาวิทยาลัยพรินซ์ตันกล่าวยกย่องอัลเบอร์ต ไอ้น์สไตน์ไว้ว่า

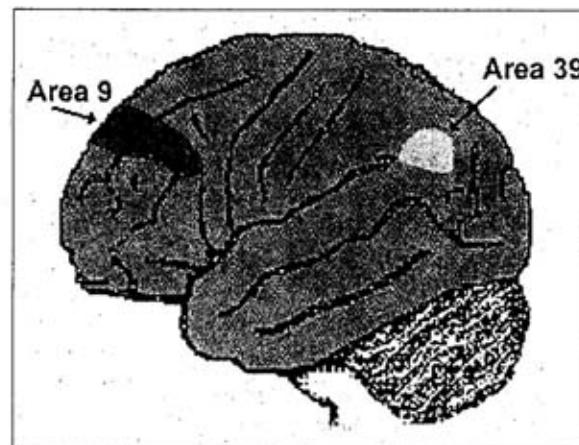
“อัลเบอร์ต ไอ้น์สไตน์เปรียบเสมือนโภคันนาตส์ คนใหม่ผู้ซึ่งแล่งเรื่องอย่างเดียวคาบ ข้ามทะเลแห่งความคิดอันเป็นทะเลกว้างที่ไร้แผนที่และประภาครา”

การศึกษาความเป็นอัจฉริยะจากเนื้อสมองของ ไอ้น์สไตน์

ความน่าทึ่งน่าสนใจไม่ได้มีแต่เพียงแค่นั้น โดยเฉพาะในวงการศึกษา ความน่าสนใจอยู่ที่การศึกษาวิจัยของ ดร. โธมัส ฮาเวิร์ด (Dr. Thomas Harvey) แห่งสถาบันวิจัยรัฐวิสคอนเซนซ์ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอัจฉริยะของไอ้น์สไตน์ ดร. ฮาเวิร์ด ได้ผ่าตัดสมองของไอ้น์สไตน์แล้ว นำเนื้อสมองไปคงเก็บไว้เพื่อการศึกษาโดยได้รับความอนุญาตจากทายาทของ ไอ้น์สไตน์

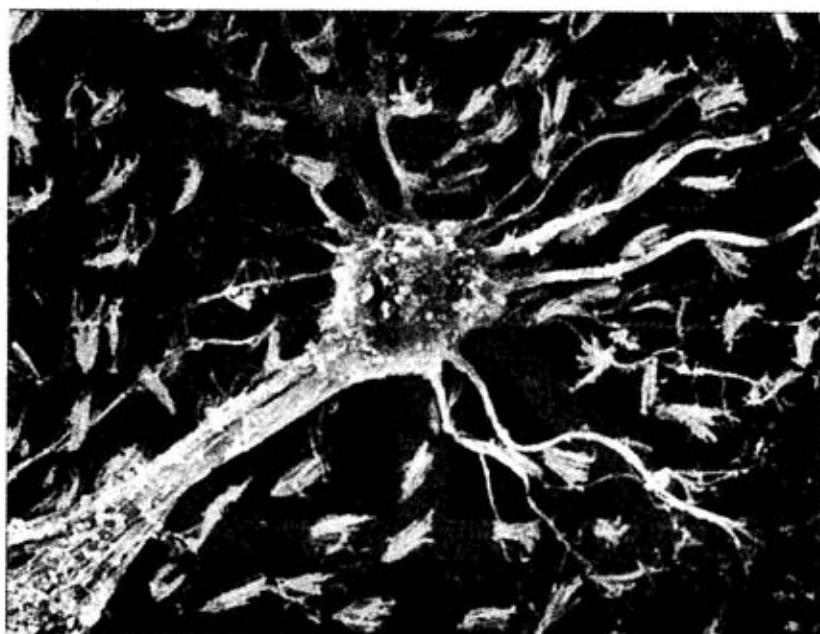
ส่วนต่างๆ ของเนื้อสมอง

เนื้อสมองบริเวณ 9 และบริเวณ 39

การศึกษาวิจัยได้มีรายงานติดพิมพ์ออกมากหลายฉบับ ที่สำคัญมากคือ รายงานฉบับแรกเมื่อ ก.ศ. 1985 คณะผู้วิจัยซึ่งมี ดร. โธมัส ฮาเวิร์ด เป็นหัวหน้าคณะพบว่า ส่วนของสมองบริเวณ 39 ของสมองซึ่งข้างที่มีชื่อว่า แพริเอตัล (parietal) มีไกลอัล เชลล์ (Glial cell) มากกว่าของคนปกติ คณะผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยว่า

“อัจฉริยาภาพด้านพิสิกส์และคณิตศาสตร์ของอัลเบอร์ต ไอ้น์สไตน์ อาจจะมาจากการที่มีไกลอัล เชลล์ ที่สมองส่วนแพริเอตัลมาก” นี่เอง ส่วนสมองบริเวณ 9 ซึ่งเป็นสมองส่วนหน้าที่มีชื่อว่า ซีรีนรัล คอร์เทกซ์ (Cerebral cortex) ไม่มีความแตกต่างจากคนปกติทั่วไป

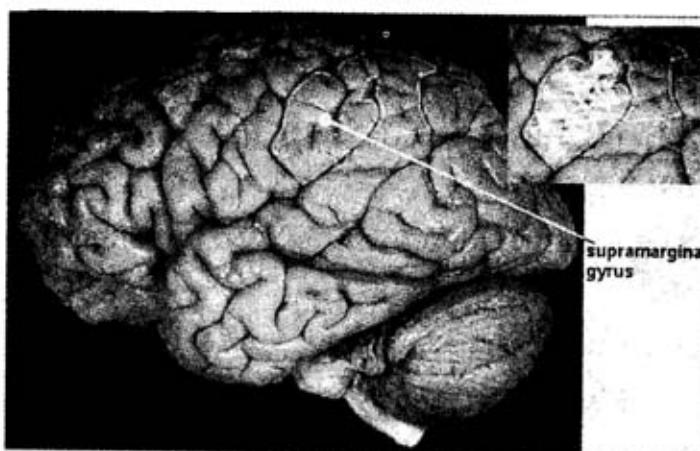

ไกลอัล เชลล์ ภาพจากกล้องจุลทรรศน์อีเล็กตรอน กำลังขยาย 2620 เท่า

รายงานการวิจัยเกี่ยวกับสมองของอัลเบอร์ต ไอ้นส์ไซตน์ ฉบับล่าสุดพิมพ์เผยแพร่ใน ก.ศ. 1996 เป็นงานวิจัยของ ดร.แซนดรา ไวเทลสัน (Dr. Sandra Witelson) และเดบร้า คิการ์ (Debra Kegar) แห่งมหาวิทยาลัยแมกมาสเตอร์ เมืองออนโทริโอ ประเทศแคนาดา (Magmaster University, Ontario, Canada) โดยมี ดร.โซมัส ชาร์วีร์ ร่วมอยู่ด้วย รายงานวิจัยฉบับนี้ระบุว่า “สมองของไอ้นส์ไซตน์มีน้ำ

หนักเพียง 1230 กรัม เมากกว่าสมองของคนทั่วไปซึ่งจะมีน้ำหนักประมาณ 1400 กรัม สมองส่วนซีรีบัล คอร์ทิกซ์ มีผิวนางกว่าและเนื้อสมองทั้งหมดของไอ้นส์ไซตน์มีเซลล์ประสาทมากกว่าของคนทั่วไป”

รายงานการวิจัยฉบับนี้กล่าวว่า “สมองของไอ้นส์ไซตน์ไม่ได้เบากว่าของคนทั่วไป เพราตามปกติแล้วสมองในวัยชราจะฝ่อลงไปบ้าง จึงสรุปว่าสมองของไอ้นส์ไซตน์มีน้ำหนักปกติ”

สมองบริเวณแพริโอเตตัล มีลอนสมองชูปรามาร์ Jinial (supramarginal gyrus) ในบริเวณนั้นมีแพริโอเตตัล โอดิโอเรติวัล (parietal operculum)

ในรายงานวิจัยสรุปว่า “สมองของไอ昂ส์ไตน์ ไม่มีแพริโอตตัล ไอเพอร์คิวลัม ดังนั้นสอนสมองชู ปรามาจินัลส่วนหลังจึงให้ผู้เด็มบริเวณนั้น ซึ่ง เท่ากับว่าชูปรามาจินัลมีรอยพับซ้อนน้อยลง ทำให้การสื่อสารของเซลล์ประสาทในบริเวณนั้นดี ขึ้น เพราะมีสอนสมองน้อยลง เป็นผลให้ไอ昂ส์ไตน์ มีความสามารถในการคำนวณและจินตนาการเกี่ยว กับความสัมพันธ์ของวัตถุและเนื้อที่ในระบบสาม มิติเหนือบุคคลอื่น”

แม้ว่ารายงานการวิจัยดังกล่าวจะไม่มีผลสรุป ที่ชัดเจนนักและยังมีข้อโต้แย้งอยู่บ้างก็ตาม แต่เป็น เสนื่อนจุดเริ่มต้นหรือเป็นการจุดประกายของความ กระตือรือร้นในการศึกษาหาความจริงเกี่ยวกับความ เป็นอัจฉริยะของแต่ละบุคคลให้มีมากขึ้น ในอนาคต ก็จะมีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ให้ได้ผลดีขึ้น มากขึ้น ชัด ขึ้น และถ้าซึ่งขึ้นต่อไป นอกรากนั้นยังได้ข้อคิดเกี่ยว กับการศึกษาของแต่ละบุคคลอีกว่า “เด็กเก่งคงไม่ได้มี แต่เฉพาะเด็กที่สอนเข้ามายาวาทยาลัยได้ และคนเก่งไม่ ใช่จะมีแต่ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาสูง ๆ เท่านั้น”

วรวิทย์ วงศ์สรากร

บรรณานุกรม

- วิทยพัฒน์ จำกัด, บริษัท. “ผ่าสมองอัจฉริยะ,” คอลัมน์รอบรู้ทันโลก. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. ฉบับประจำวันที่ 6, 10, 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2542.
- วิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, สมาคม. สารานุกรมวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : ไทย วัฒนาพาณิช, 2533.
- Adler, Motimer J. **Great Book of Western World.** Vol.56. University of Chicago, 1990.
- Freeman, Mae B. “Albert Einstein” in **The New Book of Knowledge.** Vol.5. New York : Grolier Inc., 1966.
- Huxley, Sir Julian & others. **Growth of Ideas : Knowledge. Thought, Imagination.** Garden City, New York : Doubleday & Co., Inc., 1965.